

Újra vegyi anyag kampány: káros anyagok a mindennapi termékekben

Három évvel a REACH, az EU vegyi anyagokról szóló rendeletének elfogadása és két évvel az életbe lépése után újra kampányba kezdett a Levegő Munkacsoport. Még mindig indokolatlanul sok veszélyes vegyi anyagot használunk, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy többszáz különféle szintetikus vegyszert lehet kimutatni a háziporból, de a vérünkben is, és az élelmiszereink felében növényvédő szermaradékok vannak. A REACH minden előnye ellenére végül megengedte a cégeknek, hogy a bizonyítottan káros vegyi anyagok is a hétköznapi termékekben, a boltok polcain maradhassanak, még ha rendelkezésre állnának elérhető biztonságosabb alternatívák.

A következő egy évben Levegő Munkacsoport a Greenpeace-szel együtt a KEOP támogatásával kampányt indít, melynek a célja, hogy a lakosok kevesebb és kevésbé káros kemikáliával találkozzanak, és lehetőleg kerüljék el a felesleges, pazarló vegyszerhasználatot. Emellett szeretnénk, hogy a boltokba ne kerüljön szennyezett termék. Célunk egy szemléletformáló kampány szervezése a vegyi anyagok jelentette kockázatok megismertetésével és a csökkentésének lehetőségeiről, a nem kémiai, alternatív módszerekről.

Kampányunk első része az információhoz jutásról szól. Amint azt a Greenpeace-szel közös sajtótájékoztatónkon ájus 19-én bemutattuk, veszélyes vegyületek rengeteg hétköznapi termékben megtalálhatóak: kozmetikumokban, tisztítószerekben, szagosítóknak, bútorokban, műszaki cikkekben, szőnyegekben, matracokban, kábelekben, textíliákban, lámpákban, konyhai eszközökben, ruhákban, játékokban. Az új uniós szabályozás, a REACH szerint a veszélyes vegyületeket ráadásul a címkén sem kell feltüntetni, tehát nemhogy nem tűnnek el a veszélyes anyagok, a címke alapján még választási lehetőségünk sincs, hogy biztonságos, egészségünkre káros anyagokat nem tartalmazó terméket választhassunk. Ennek ellenére a REACH biztosítja az európai fogyasztóknak azt a jogot, hogy amennyiben személyesen utána érdeklődnek, információhoz jussanak az egyes termékekben található veszélyes anyagokat illetően: a cégek 45 napon belül mindig kötelesek válaszolni arra, hogy van-e a REACH szerinti legveszélyesebb anyagokból a termékeikben.

A Greenpeace-szel közös kampányunk keretében megjelentett kiadványunk¹ azon túl, hogy tájékoztatást ad a lakosoknak a vegyi anyagok kockázatairól, egy mintalevelet is tartalmaz, mely leadása alapján a cégek kötelesek, a REACH szerint az uniós listán² lévő „legveszélyesebb” vegyi anyagok jelenlétéről tájékoztatást adni a vásárlóknak. Sajnos REACH szerint „különös aggodalomra okot adó anyagok” listája még igen hiányos, ugyanis azt csak mostanában kezdték összeállítani, így lassan lesz teljes. Jelenleg például a szaporodási képességeket károsító PVC-adalékanyag fonalát vegyületek, valamint a májat és az idegrendszert károsító brómozott égésgátló anyagok vannak a listán. A zöld szervezetek szerint ezeknek az anyagoknak semmi keresnivalója nem

¹ Greenpeace és a Levegő Munkacsoport új közös kiadványa letölthető: http://www.levego.hu/letoltes/reach_level_kesz.pdf

² Candidate List of Substances of Very High Concern for authorisation; http://echa.europa.eu/chem_data/candidate_list_table_en.asp

lenne a polcokon, különösen gyermekek számára készült termékekben. Az agyat és az idegrendszert károsító brómozott égésgátlók például a mai napig műszaki cikkekben túl matracokban, bútorokban, sőt ruhákban (akár gyerek pizsamákon is) maradhettek. A fejlődési rendellenességet okozó ftalátok használatát sem indokolja már semmi, hisz kiválthatók biztonságos alternatívákkal, és bár gyerekjátékokban már be vannak tiltva, samponokban, műanyag csomagolásban, pelenkázó ágyakban és a legtöbb PVC-ből készült termékekben megtalálhatóak.

Ha gyakran kérdezzük a cégeket, akkor annál jobban látják, hogy a fogyasztóknak fontos a termékek biztonsága, és így talán hamarabb vonják ki a káros anyagokat a termékekből. Kérünk mindenkit ezért, hogy lehetőleg minél több termék összetételére kérdezzenek rá. Főleg műszaki cikkekben, ruhákban, bútorokban lehetnek a listán lévő anyagok! A Levegő Munkacsoport és a Greenpeace a beérkező információkat a termékekről egy internetes blogon, a <http://vegyn.blog.hu> oldalon gyűjti össze, hogy az alapján mindenki könnyebben választhasson a termékek közül.

A zöldek szerint a REACH-listán lévő anyagok mellett több más anyagot is korlátozni, de legalábbis jelölni kellene a termékeken. Az Európai Szakszervezeti Szövetség, illetve európai zöld szervezetek vizsgálata szerint 250-300 anyagnak lenne helye ezen a listán³. Ezért kérjük a gyártókat, hogy vonják ki a veszélyes anyagokat különösen a gyermekek, csecsemők számára készült termékekből, de amíg ez megtörténik, addig is a gyermekek egészsége érdekében adjanak tájékoztatást a címkén a termékekben lévő veszélyes anyagokról.

Nincs rajta például a magyar sajtóban is gyakran szereplő biszfenol A (BpA) nevű, a gyermekeknél gyakran fejlődési rendellenességet okozó anyag. A tavalyi kanadai tiltás után idén az USA-ból is kivonták a BpA tartalmú cumisüvegeket. Amerikai mérések csecsemők vérében a felnőtt átlagnál 10-szer magasabb BpA-koncentrációt mértek⁴. A Cincinnati Egyetem kutatása szerint forró folyadékok hatására 55-ször gyorsabban kijut a cumisüveg anyagából⁵ a BpA, ami már káros lehet a csecsemők fejlődésére. Az elmúlt években több mint 130 vizsgálat bizonyította⁶, hogy a hormonhatáson túl a BpA növelheti a rákkockázatot, sőt hozzájárulhat az elhízáshoz is. Az amerikai tiltás után Nyugat Európában a legtöbb cég kivonta a biszfenol A-s cumisüvegeket a forgalomból, ám Magyarországon sajnos a mai napi a legtöbb cumisüveg alapanyaga a polikarbonát, melyben megtalálható a BpA. A Levegő Munkacsoport kéri, hogy uniós szinten az összes magyar európai parlamenti képviselőjelölt és a kormányzat is támogassa, hogy az EU is tiltsa be a BpA-s cumisüveg forgalmazását.

A kampányunkat a tavaszi zöldségek és gyümölcsök vizsgálatával folytatjuk.

Budapest, 2009. május 31.

Simon Gergely
a Levegő Munkacsoport témavezetője

³ www.sinlist.org

⁴ Exposure to Bisphenol A and Other Phenols in Neonatal Intensive Care Unit Premature Infants; EHP; 2009-04-04; <http://www.ehponline.org/docs/2008/0800265/abstract.html>

⁵ Hot liquids release harmful chemicals in polycarbonate bottles; 31/01/2008;

<http://www.FoodProductionDaily.com/news/ng.asp?n=82930&m=1FPD131&c=vdpfsxdhpygomrz>

⁶ No BPA For Baby Bottles In U.S.; Washington Post; 2009-03-06; <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/05/AR2009030503285.html?hpid=sec-health>